

УДК 7

Якимчук С. – ст. гр. ЕТ-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

УКРАЇНСЬКІ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ПАМ'ЯТКИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Науковий керівник: к.і.н., доцент Потіха О.Б.

Yakymchuk S.

Ternopil Ivan Puluy National Technical University

UKRAINIAN HISTORICAL AND CULTURAL MONUMENTS IN WAR

Supervisor: PhD, Associate Professor Potikha O.B.

Ключові слова: історико-культурні пам'ятки, війна.

Keywords: historical and cultural monuments, war.

Під час повномасштабної війни Росії проти України, що розпочалася в лютому 2022 р., окупанти не лише вбивають цивільне населення, а й завдають шкоду житловим будинкам, інфраструктурі міст і сіл та знищують об'єкти культурної спадщини українського народу. Руйнувань та пошкоджень зазнають історичні та архітектурні пам'ятки, перебувають під загрозою артилерійських обстрілів та ракетних ударів археологічні об'єкти у тих областях, де ведуться найактивніші бойові дії. Це території Чернігівської, Сумської, Харківської, Херсонської, Миколаївської, Запорізької, Донецької, Луганської, Київської областей та міста Київ.

За словами міністра культури та інформаційної політики Олександра Ткаченко станом на 11 квітня 2022 р. з початку вторгнення в Україну російські окупанти вже пошкодили або вщент зруйнували щонайменше 166 культурних пам'яток [7]. Проте кількість пошкоджених чи зруйнованих пам'яток культури не остаточна, адже наразі неможливо задокументувати масштаби втрат на тимчасово окупованих територіях.

Так, у місті Маріуполь на Донеччині, що з 01 березня перебуває в блокаді і страждає від обстрілів та авіаударів РФ, було зруйновано будівлю Художнього музею ім. Архипа Куїнджі. Там зберігались оригінали робіт українських художників Івана Айвазовського, Миколи Глуценка, Тетяни Яблонської, Михайла Деревуса та інших. Оригіналів робіт А. Куїнджі на момент обстрілу в музеї не було [1]. 16 березня окупанти скинули авіабомбу на приміщення Обласного академічного драматичного театру в Маріуполі, одного з найстаріших театрів Лівобережної України, під будівлею якого ховалися більше тисячі людей [6].

На Київщині у смт. Іванків 28 лютого російські окупанти спалили історико-краєзнавчий музей, де зберігались роботи відомої української народної художниці Марії Примаченко. Місцеві жителі врятували роботи мисткині, завчасно заховавши їх у своїх домівках. 1 березня ракетна атака була направлена на територію, на якій розташований меморіальний комплекс Бабин Яр. У результаті – пошкоджена будівля, де планувалось будівництво Музею Голокосту у Східній Європі [1].

Вороги руйнують навіть релігійні споруди УПЦ МП. До них належить Успенський собор у Харкові, збудований у 1771-1777 рр., який має велику історичну і мистецьку цінність. На Житомирщині було знищено пам'ятку національного значення – церкву Різдва Пресвятої Богородиці 1862 року будівництва та Свято-Покровську церкву, а у Запорізькій області – зруйновано православний храм Святого Тихона. 7

березня згорів дерев'яний Георгієвський храм 1873 року забудови у Броварському районі Київщини [3]. Російські варвари знищують культурні цінності та історичну спадщину нашого народу. Щоб вберегти історичну та культурну спадщину від російської агресії, в українських містах десятки волонтерів працюють щоденно щоб врятувати цінні архітектурні перлини від руйнувань [5,8].

Щоби показати масштаби руйнації, спричиненої російським агресором у ході війни, Український культурний фонд запустив інтерактивну «Мапу культурних втрат» [4]. Цей ресурс дозволяє в режимі реального часу переглянути масштаби шкоди, яку російська армія нині завдає культурній спадщині України. До наповнення мапи може долучитися кожен. Для цього потрібно надіслати фото- або відеодокази знищення чи пошкодження культурної спадщини під час війни до Міністерства культури та інформаційної політики. Після підтвердження інформації, дані будуть розміщені на інтерактивній мапі.

Враховуючи масштаби руйнування та знищення українських культурних пам'яток, архітектурних та релігійних споруд Міністр культури та інформаційної політики України Олександр Ткаченко звернувся до ЮНЕСКО з проханням позбавити Росію статусу члена ЮНЕСКО та позбавити країну-організатора 45-ї сесії Комітету всесвітньої спадщини [2].

Нині надзвичайно важлива підтримка міжнародної спільноти. Зараз Міністерство культури та інформаційної політики веде переговори із західними партнерами щодо створення спільного фонду з відновлення української культурної спадщини після перемоги, а також мова має йти про репарації і відновлення культурних пам'яток з боку держави-агресора.

Список використаних джерел:

1. Драмтеатр у Маріуполі і не тільки. Які пам'ятки української культури постраждали через вторгнення Росії та куди повідомляти про них // URL: <https://nv.ua/ukr/art/kulturni-pam-yatki-yaki-zruynuvali-rosiyski-okupanti-pid-chas-viyni-v-ukrajini-spisok-z-foto-50226298.html>
2. За нищення культурної спадщини. Україна пропонує виключити Росію з ЮНЕСКО // URL: <https://nv.ua/ukr/art/ukrajina-proponuye-viklyuchiti-rosiyu-z-yunesko-novini-ukrajini-50220807.html>
3. Російські агресори знищили пам'ятку // URL: <https://zaxid.net/rosiyski-agresori-znishhili-pamyatku-natsionalnogo-znachennya-n153780>
4. Російські окупанти з початку війни пошкодили або знищили 166 пам'яток культури // URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2022/04/11/248194/>
5. Скульптури «одягнули» в риштування і бляху. Твори мистецтва винесли у сховища: Львів рятує культурну спадщину // URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/mystetstvo-viyna-ahresiya-poryatunok-lviv/31757693.html>
6. Удар по драмтеатру Маріуполя: доля 1300 людей ще невідома // URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/03/18/novyna/suspilstvo/udar-po-dramteatru-mariupolya-dolya-1300-lyudej-shhe-nevidoma>
7. Український культурний фонд. Мапа культурних втрат // URL: <https://uaculture.org/culture-loss/>
8. Як у Львівській області захищають пам'ятки культури від російського агресора // URL: <https://lviv.media/yak-u-lvivskiy-oblasti-zakhyshchaiut-pam-iatky-kultury-vid-rosiyskoho-ahresora/>